

Posudek vedoucího k diplomové práci Jany Martínkové: Interpretace Dohody TRIPS z pohledu práva na zdraví

Diplomová práce standardního rozsahu (50 s. textu a 4 s. příloh) se zabývá velmi zajímavým a náročným tématem, které v naší odborné literatuře dosud nebylo zpracované. Jde o téma, které se nachází na pomezí mezinárodního práva lidských práv a práva WTO, přičemž větší důraz je položen na interpretaci jedné z dohod WTO ve světle mimoobchodních zájmů, mezi něž patří veřejné zdraví. Diplomantka proto vycházela výlučně z primárních dokumentů a zahraniční literatury v angličtině a francouzštině. S ohledem na všechny tyto okolnosti je možné konstatovat, že autorka se s tímto náročným úkolem dobře vyrovnala. Využila přitom i svého zahraničního studijního pobytu.

Po formální stránce lze konstatovat, že diplomová práce má logickou a přehlednou strukturu, která odpovídá zvolenému tématu. Práce je napsána odborným jazykem s minimem překlepů. Určitou slabinou je však to, že diplomantka vycházela pouze z cizojazyčných pramenů a ne vždy dokázala používat správnou českou terminologii, a to i tam, kde existuje adekvátní ekvivalent v češtině. To se však týká pouze několika míst v práci, většinou si autorka s českou terminologií uspokojivě poradila.

Po obsahové stránce je možné konstatovat, že diplomantka splnila cíl, který si vytkla v úvodu práce, a to objasnit spojení mezi ochranou práv k duševnímu vlastnictví a dostupností nezbytných léků – faktory, které mají v rozhodující míře dopad na realizaci práva na zdraví, a to především osob žijících v rozvojovém světě.

První kapitola se zabývá právem na zdraví v systému lidských práv i v širším kontextu. Je sympatické, že práce vychází z pozice univerzality lidských práv, jejich nedělitelnosti a vzájemné propojenosti. Diplomantka analyzuje právo na zdraví, které je zakotveno zejm. v čl. 12 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966), ale i v dalších dokumentech. Správně ukazuje na kritéria plnění tohoto práva, jež formuloval Výbor pro ekonomická, sociální a kulturní práva (General Comment 14), jakož i souvislostmi s dalšími právy, chudobou a rozvojem. Z hlediska tématu práce je klíčovým vztah mezi lidskými právy a právem WTO, pokud jde o dostupnost léků, zejm. pro léčení pandemií, jako je HIV/AIDS.

Druhá kapitola podává stručný historický přehled mezinárodního obchodního systému, zejm. základní cílů a povahy GATT a WTO, a to i z hlediska ochrany práv duševního vlastnictví. Vlastní těžiště práce však spočívá až v kapitole 3., která se zabývá Dohodou o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS), a to nejprve obecně, poté pak její

interpretací z hlediska dostupnosti léků. Je zřejmé, že téma ochrany práv duševního vlastnictví se do agendy WTO dostalo z iniciativy průmyslově vyspělých zemí, Dohoda TRIPS zakotvuje univerzální standardy ochrany duševního vlastnictví, které jsou standardy běžnými v rozvinutých zemích, předepisuje členským státům zabudovat do svého zákonodárství minimální uniformní režim jejich ochrany bez ohledu na rozdílnou úroveň vývoje jednotlivých států. To ve svých důsledcích může vést k omezení k přístupu k lékům s patentovou ochranou. Již samotná Dohoda TRIPS však umožňuje určité výjimky (zejm. ustanovení čl. 8 a čl. 31).

Kapitola 4. pak rozebírá oficiální interpretaci obsaženou v Deklaraci o Dohodě TRIPS a veřejném zdraví (Doha, 2001), která tak potvrdila možností určitými legálními prostředky (zejm. pomocí nucených licencí a vyčerpání práv k duševnímu vlastnictví) zajistit výrobu či dovoz levnějších, generických léčiv. Práce je zakončena poměrně stručným, ale výstižným závěrem, který především hodnotí význam Deklarace z Doha.

V práci lze najít i některé drobnější nepřesnosti, které vyplývají převážně z překladů originálních dokumentů do češtiny (např. na s. 9 výraz „humánní podmínky“ v kontextu citace z rezoluce CESCR nepůsobí jako adekvátní).

Protože autorka v závěru uvádí, že Deklarace z Doha představuje počáteční krok k přehodnocení Dohody TRIPS, mohla by v rámci ústní obhajoby uvést, zda, popř. jaká opatření k zajištění dostupnosti léčiv Rada TRIPS od té doby podnikla.

Přes některé drobné připomínky a otázky považuji přeložený spis za zdařilou diplomovou práci a plně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 5.1.2007

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.